

که کفایت مخارج آنها را بکند و مطابق اطلاعاتی که بنده دارم در این جا خیلی مقروض شده اند و شاید بعضی از آقایان نمایندگان هم از آنها طلب داشته باشند پس اگر آقایان صلاح بدانند خوبست پیشنهاداتی که از طرف نمایندگان می شود بر گردد بکمیسسیون بودجه و در فراکسیونها هم در این موضوع یک مذاکراتی بکنند و یک تصمیم قطعی اتخاذ نمایند

رئیس - آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده گمان می کنم اگر مذاکره در این موضوع طول بکشد بدون فلسفه نباشد زیرا در عرض شش سال ایام فترت هر جلسه که هیئت وزراء برای گذراندن یک تصویب نامه تشکیل داده اند بقدر یک جلسه طول کشیده و ما حالا می خواهیم عملیاتی را که در شش سال ایام فترت واقع شده لئو کنیم و البته باید سعی کرد که بهمد از این طور نه شود و اگر خدای نخواسته فترتی پیش بیاید وزراء دوره فترت نتوانند چنین کاری بکنند اساساً بنده مایل نیستم حقوق کسی قطع شود زیرا بر حسب تاریخ وقتی نگاه میکنیم گرچه قبل از اسلام تاریخ مفصل نبوده لکن بعد از اسلام هست چه در دوره خلفا چه بعد از آن در ایران این ترتیبات بوده حتی در دوره مغول چنانچه در دفترها ملاحظه میشود بعنوان سیورفال یک ترتیباتی معمول بوده در زمان صفویه و قاجاریه هم همین ترتیبات بوده و نسبت بروحانین و طبقات مسکری و لشکری یک ملاحظاتی می شده حالا ما نمی توانیم یک مرتبه ایران را برداریم و پاریس را در جای آن بگذاریم باید عادات و حاجات مردم را در نظر گرفت و مطابق آنها رفتار کرد والا نمی شود یک اخلاقی را که هزار و سیصد سال است بآن ترتیب ترتیبات در ایران جاری بوده و یک حقوقاتی برقرار شده ولی از زمانی که ما با بدوره تجدد گذاشتیم و حکومت مشروطه را قبول کردیم کمیسیون بودجه در مجلس اول یک اقداماتی کرد و عقیده بنده این است که آنچه مجلس اول مطابق اصول مشروطه رأی داده باید رفتار شود بعد که مجلس اول بتوپ بسته شد و دوره فترت پیش آمد باز دربار باغ شاه یک کارهایی کرد که دوم تبه طهران فتح شد و هیئت مدیره بمجلس آمد تمام عملیات دوره حکومت محمدعلی میرزا را لغو کرد بنده حالا رجز نمی خوانم و داخل جزئیاتش نمی شوم خود بنده حاضر بودم که این عملیات می شد مجلس دوم هم وارد در یک سلسله عملیاتی شد و ملاحظه بعضی حقوقات

را کرد بعد که کودتای ناصر الملک پیش آمد و چند سال ترتیبات مشروطیت را از بین برد تا اینکه مجلس سوم پیش آمد و هر چه بمجلس دوم کرده بود تصدیق کرد باز بعد از دوره سوم هم فترت پیش آمد و یک عملیاتی کردند بنده نمی توانم خودم را راضی کنم که زمامداران وقت که برای بقاء حکومت خودشان یک شهریه هائی در طهران برقرار نکرده اند و چند سال افتتاح مجلس را بتعویق انداختند با عملیات آنها موافقت کنم بنده می خوام مطابق عقیده آزادی خواهی خودم رفتار کنم از آن طرف هم عرض کردم باید احتیاجات مردم را در نظر گرفت پس عقیده بنده این است که آنچه شهریه در ایام فترت برقرار شده ملغی شود بعد اگر دولت لازم می داند یکی یکی آنها را بمجلس پیشنهاد کند برای اینکه دولت های وقت بدانند مجلس که افتتاح می شود اثرات فترت را پایمال خواهد نمود آنوقت دیگر زمامداران و رجال مملکت که بغیال وزارت می افتند دیگر دوره فترت را ادامه نخواهند داد و دیگران هم نمی گویند به شهریه بدهید و دوره فترت را امتداد بدهید اگر ما این قدم را برداریم آنوقت اگر خدای نخواسته دوره فترتی پیدا شود دیگر وزراء جرئت نمی کنند حاتم بخشی کنند و نمی توانند گمیانی های حقوق بگیر تشکیل بدهند آن گمیانی ها نمی توانند نماینده پیش دولت بفرستند و بگویند با حقوق بدهید و هر چه می خواهید بکنید پس عقیده بنده این است که ما باید کاری بکنیم که هم آثار دوره فترت را پایمال کنیم و هم مطابق احتیاجات مردم عمل نماییم این است شرایط بنده

رئیس - چون پیشنهادات زیادی رسیده است باید معلوم شود مذاکرات در کلیات کافی است یا خیر (بعضی گفتند کافی نیست)

رئیس - پس بقیه مذاکرات می ماند برای روز سه شنبه

شیخ الاسلام اصفهانی - اجازه می فرمائید

رئیس - بفرمائید

شیخ الاسلام - بقول قدیمی ها این یک رنگ تازه ایست و بقول جدیدی ها مد جدیدی است ده جلسه است بنده از آقای وزیر عدلیه سؤالی دارم و برای جواب سؤالات بنده تشریف نمی آورند

رئیس الوزراء - مرخص بوده اند

شیخ الاسلام - خوب است آقای رئیس الوزراء بوزراء خودشان توصیه بفرمایند که بترتیبات قانونی نزدیکتر بشوند نه دورتر

رئیس الوزراء - وزیر را که در حال ناخوشی نمی شود مجبور کرد بمجلس بیاید (مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

مؤتمن الملک

جلسه ۱۲۱
صورت مشروح مجلس
یوم سه شنبه هفتم ذی حجه
الحرام ۱۳۴۰ مطابق نهم
اسف ۱۳۰۱

مجلس تقریباً ۳ ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید .

صورت مجلس یوم یکشنبه هفتم اسف را آقای امیر ناصر قرائت نمودند

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - بعقیده بنده هر چیزی در ایران قدر و قیمتی دارد غیر از وقت و متأسفانه وقت چندان قدر و قیمتی ندارد و طوری این مسئله عدم اهمیت پیدا کرده که برای رسمی هم سرایت کرده بنده حساب کرده ام هر جلسه رسمی مجلس دوهزار تومان برای ملت تمام میشود موضوع شهریه ها دو جلسه است مذاکره شده و این جلسه سومی است که مذاکره می شود این است که از آقایان نمایندگان تقاضا دارم که در همین جلسه این مسئله را خاتمه دهند

رئیس - اظهاری که فرمودید بجای خود صحیح است ولی عجلاته راجع به صورت مجلس باید مذاکره کرد تا تکلیف آن معلوم شود بعد فرمایشتان را بفرمائید نسبت به صورت جلسه ایرادی نیست (اظهاری نشد)

رئیس - صورت مجلس تصویب شد خطاب به حاج سیدالمحققین عجلاته یک چیزی را که جناب عالی ذی نفع هستند مسئله ارومیه است که در دو جلسه قبل راپورتش قرائت شد و هنوز تکلیفی برای کمیسیون معین نفرموده اند اگر مخالفی نباشد در این راپورتی که طبع و توزیع هم شده قدری مذاکره شود تا تکلیف کمیسیون معین باشد اگر مخالفی نیست راپورت کمیسیون قرائت می شود

(مخالفی نشد)

آقای منتصر الملک راپورت مزبور را بشرح ذیل قرائت نمودند

بطوریکه خاطر آقایان نمایندگان محترم مسبق است پیش از مراجعه و تظلم جمعی مهاجرین ارومیه حاضرین مرکز مجلس شورای ملی انتخاب یک کمیسیون نه نفری تصویب و منتخب گردید

کمیسیون مزبور پس از تحقیق حالات متظلمین فعلی و مراجعه بدوسیه هائی که راجع بتظلمات هموم ارومیه ها رسیده بود و مطالعه دوسیه جمع آوری اهانه بنام غارت شدگان آن نواحی و تقسیم مبلغی از این اهانه بین آنها وظیفه خود را در این دانست که ابدأ برای رفع عسرت عده حاضر در مرکز اقدام عاجلی بطریق ذیل بعمل آورد .

بموجب صورتی که تهیه شده عده حاضر در مرکز دوست و پنجاه نفر هستند عجلاته تصویب شد که از (۲۷) سرطان تا مدت (۲۰) روز از طرف وزارت جلیله مالیه با حضور یک نفر از اداره مباشرت مجلس و اطلاع اداره نظمی بهر نفری دو قران ه قران بپردازند و این مبلغ که تضمین یک هزار تومان می شود جزو وجوه اهانه محسوب خواهد شد در آتیه نظر باشکده عده از این جمعیت صنعت کار و زارع هستند با مراجعه بریاست کل خالصجات و مذاکره با نماینده وزارت جلیله چنگ و نظمی و یلدیه تصمیم گرفته شد که برای هر یک از این عده شغل مناسبی تهیه شود که در مقابل اجرت اخذ و اعاشه نمایند و در این باب مراجعه بتضمین شد که هویت این عده را تشخیص و بمقامات مزبوره توصیه نمایند و بعداً که عجزه وضعفاء هستند با چند نفر از مروفین که از هواید علاقه خود مبرمند مبلغی بعنوان مدد معاش موقتاً پرداخت شود که بعد از وصول وجوه اهانه موضوع گردد و بالاخره برای اینکه کمیسیون بتواند بحالت اسف آور این امر خاتمه داده و وجوهی که فعلاً مطابق صورت حساب باقی است وصول و به غارت زده گان نواحی ارومیه - سلدوز - سلماس - با یک اصولی که بعداً اتخاذ میشود برسانند اختیاری، بشرح ذیل از مجلس تقاضا می نماید :

(بکمیسسیون ارومیه اختیاری داده می شود در وصول وجوه اهانه ارومیه بطریق مقتضی اقدامات لازم بعمل آورده وصول نماید)

مخبر کمیسیون : مستشار السلطنه
رئیس - آقای حائری زاده
مخالفند ؟

حائری زاده - بای مخالفم .
رئیس - بفرمائید

حائری زاده - این اختیاری که به کمیسیون داده می شود هیچ معنی ندارد دولت باید وجوه اهانه را وصول نماید و کمیسیون باید در آن نظارت داشته باشد نه اینکه بگوید کمیسیون اختیار داده شود وجوه اهانه را وصول نماید و این مسئله اختیار دادن بکمیسسیون یک ترتیب و طرز تازه ایست و بنده بهیچ وجه معتقد نیستم بهیئت دیگری غیر از هیئت دولت اختیار داده شود عقیده ام این است بدولت اختیار داده شود در تحت نظر کمیسیون وجه اهانه راجع آوری و بارومیه ها تقسیم نمایند والا این ترتیب صحیح نیست

مستشار السلطنه - مخبر کمیسیون ارومیه البته نماینده محترم توجه خواهند فرمود که کمیسیون خودش مأمور اجرای این کار نخواهند بود فقط کمیسیون در نظر خواهد داشت که رسیدگی نماید وجوهی که بجهت اهالی ارومیه جمع آوری و بتوسط اشخاص

مختلف بجهت آنها فرستاده شده آیا بین آنها تقسیم شده یا خیر و این بجهت کمیسیون اختیاری داده شده که در این خصوص رسیدگی و تحقیق نماید و اگر نه خود کمیسیون مستقیماً برخلاف در این کار نخواهد کرد و اگر هم نظری داشته باشد بتوسط هیئت دولت اجرا خواهد نمود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله مخالفند یا موافق؟

حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم.
رئیس - آقای کارزونی چطور
آقا میرزا علی کارزونی - بنده هم موافقم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب
آقای سید یعقوب - بنده مخالفم
رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - جوانی که آقای مخبر در مقابل اظهارات آقای حائری زاده دادند بنده را قانع نکرد آقای مخبر بزمندگرمی شوم که دخالت مجلس در این موضوع جزو چیز دیگری را مجلس نخواهد داشت چه معنی دارد که مجلس داخل در اجرائیات بشود اگر هم می خواهم بگوئیم مجلس در این خصوص نظارت در اعمال دولت خواهد داشت اینهم صحیح نیست زیرا تمام اعمال دولت در تحت نظر مجلس است مجلس نباید برای هر یک از اعمال دولت کمیسیون جدا گانه تشکیل دهد که ببند فلان مسئله و فلان مسئله دولت چه کرده کلیه عملیات دولت باید بمجلس بیاید و مجلس باید ناظر کلیه اعمال دولت باشد بنده کاملاً مخالفم

که برای امری که دولت باید اجرا کند کمیسیون جدا گانه تشکیل یابد تمام ما و کلاه باید نظارت داشته باشیم که مثلاً آن وجوهی که بجهت یک مشت فقیر بیچاره ارومیه گرفته شده در کدام تجارت خانه گذارده شده و با خرج کدام ملک شده است این قبیل مسائل تکلیف تمام ما و کلاه است نه تکلیف کمیسیون خاص آنوقت هم که ما رای دادیم که این کمیسیون تشکیل شود باین قسم رای دادیم که دولت بجهت این عده بدیعت اهالی ارومیه که در این جا هستند تکلیفی معین کند

و کمیسیون فقط برای این تشکیل یافت که رسیدگی نماید به بیند این وجوه اعانه در چه راه خرج شده مأمور رساندن باهالی ارومیه کی بوده و آیا این وجوه آن بیچاره ها رسید یا خیر؟
این بود هرایض بند

مخبر - اظهارات آقای آقا سید یعقوب مقدمه اش با مؤخره اش خیلی متفاوت بود می فرمایند من معتقدم یک جمعی که بی خانمان و بی سامان شده و بفرست آمده اند راحت بخوند ولی از آن طرف عقیده شان این است که ما راحت

نیستیم و دست روی دست بگذاریم و تماشا کنیم ولی عقیده مجلس این است که رسیدگی و تحقیق نمایند و این اعانه که بجهت اهالی بدیعت ارومیه جمع آوری شده آیا بانها رسیده یا تلف شده است و بهمین جهت تشکیل کمیسیون نه نفری را بجهت رسیدگی تصویب کرد و کمیسیون هم رسیدگی نمود و معلوم معلوم شد که این پول تمام باهالی تقسیم شده و یک مقدار آن حبف و مین شده است و اختیاری که کمیسیون می خواهد بار داده شود این است کپس از این که تحقیق و کشف نمود که این وجه نزد اشخاص است

دولت اطلاع داده و دولت هم بدون فوت وقت آن وجه را وصول و ایصال دارد

رئیس آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده موافقم ولی یک صلاح عبارتی را لازم میدانم
رئیس - آقای آقا سید فاضل موافقید؟

آقا سید فاضل - بنده با فرمایشات آقای آقا سید یعقوب مخالفم
رئیس پس بالایحه موافقت

آقا سید فاضل - بلی
رئیس - آقا میرزا سید حسن کاشانی

آقا میرزا سید حسن - عقیده بنده این است که مختصری در عبارت اصلاح لازم است

رئیس - بعد اصلاح منشود آقای محقق العلماء موافقت

محقق العلماء بلی موافقم
رئیس - آقای دست فیب چطور؟
حاج سید محمد باقر دست فیب - بنده هم موافقم

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده فرمایشات آقای مخبر را مطلع نشدم می فرمایند به کمیسیون اختیار داده می شود در اینکه وجوه اعانه باهالی ارومیه رسیده یا نرسیده تحقیق نمایند این یک مسئله ایست غیر از آنچه در راپورت نوشته شده در لایحه اختیار وصول و ایصال وجوه اعانه بکمیسیون داده شده است و اگر عبارت را اصلاح کنند طوریکه معنای فرمایشات ایشان را داشته باشد بنده کاملاً موافقم ولی از این عبارت آن معنایی که ایشان اظهار کردند مفهوم میشود
مخبر - آقای حائری زاده برخلاف عقیده دیرین خودشان که طرفداری از فقرا است نمیدانم چرا امروز مخالفت می نماید عرض کردم کمیسیون نمی خواهد بطور مستقیم خودش مأمور وصول وجوه

اعانه بشود البته بدیهی است این مسئله از وظائف دولت است
کمیسیون مصمم است جدیتی نمود زودتر این وجوه وصول و باهالی ارومیه داده شود

رئیس - آقایان شیخ الاسلام و تدین پیشنهاد کرده اند بوسیله دولت نوشته شود

تدین - اجازه میفرمائید؟

رئیس - بفرمائید
تدین - آن جمله (بطریق مقتضی) باید حذف شود در عوض آن بوسیله دولت نوشته شود

رئیس - مجدداً قرائت می شود و رای میگیریم

آقای منتصر الملک بشرح ذیل (قرائت نمودند)

(بکمیسیون ارومیه اختیار داده می شود در وصول وجوه اعانه ارومیه دولت اقدامات لازم بعمل آورده وصول نماید)

رئیس - رای میگیریم آقایانیکه این ترتیب را تصویب می کنند قیام فرمایند

(آقایان نمایندگان قریب با اتفاق قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد مسئله شهریه ها مطرح است

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - اجازه هائیکه قبلاً خواسته شده بود محفوظ است یا خیر؟

رئیس - بلی محفوظ است آقای گروسی

(اجازه)

این راهم باید عرض کنم که پیشنهاد های زیادی شده و مادام که این پیشنهادها قرائت نشده و تکلیف آنها معین نشود گمان نمیکنم کمیسیون بوجه بتواند پیشنهاد صحیحی کند بنابراین باید زودتر به مذاکرات در کلیات خاتمه داده شود تا پیشنهادات قرائت شود

حاج شیخ محمد حسن گروسی - مخالفت بنده باریت کمیسیون باین لحاظ است که کمیسیون وجوهی را که دولت از جهات هدیده و نظریات مختلفه لازم دانسته و به پاره اختصاص شهریه داده در نظر نگرفته است شخص قانون گذار باید اول اصلی از اصول را که بمقتضای مملکت داری است اتخاذ کند بعد از آن بک رشته را وصل بآن مطلب بکند و بگوید فلان شهریه داخل آن اصل است و باید تصویب شود یا لا اقل آن اصل نیست و باید رد شود و چون چند ماه گذشته از طرف کمیسیون چنین امری انجام نیافته باین لحاظ بنده با رایرت کمیسیون مخالفم و از طرف دیگر بعضی اظهاراتی که در جلسه پیش شده و بعضی آقایان نظرشان این بود که فقرا و بعضی اشخاص

دیگر را باید ملاحظه کرد ولی بمکس شهریه و مستمری بعضی دیگر را باید قطع نمود بنده عرض میکنم باید مقدم بر هر چیز احتیاج مملکت داری را در نظر گرفت نه احتیاج اشخاص را این وجوه خیریه نیست که بفقرا داده شده وجوهی است که برای مملکت داری داده میشود منتهی گاهی از اوقات مطابقه میکند با دادن آن وجوه بفقرا البته از نقطه نظر حفظ نفوس و مملکت داری دولت باید با اشخاص فقیر و مستحق مساعدت و کمک کند و دولت هم همین کار را کرده است گاهی میشود شخص فقیر هم مستحق نیست ولی از نقطه نظر مملکت داری دولت مجبور است برای او حقوق معین کند مثلاً بکنفر

خائن است ولی احتیاج مملکت داری ایجاب میکند که بواسطه دادن حقوق باو آن شخص را خادم نمایند البته شخصی که زمام امور مملکت در دستش می باشد در یک موقع از نقطه نظر مملکت داری مجبور می شود برای اشخاص غنی هم شهریه بامستری معین کند بنده خیلی علاقمندم نسبت با فراد معترم پریشان روزگار که از هر جهت راضی هستند اطفالشان از گرسنگی بمیرند و نروند در خانها سوال کنند حقوقی معین شود البته حفظ آنها حفظ نفوس است حفظ نفوس هم در مواقع حفظ مملکت است ولی مخالف

بنده باریت کمیسیون از این نقطه نظر است که کمیسیون اصل صحیحی اتخاذ نکرده است که رشته پیوند باصلی میکنند تا قانونیت پیدا نماید کثرت و کثرت کار راهم نمی شود قانون نامید که مثلاً بیک مرتبه بگویند از کلیه شهریه و مستمری ها کسر شود در اینجا باعضاء کمیسیون حق می دهم که تا کتون موفق نشده اند اصل صحیحی بجهت اینکار اتخاذ کنند البته همه آقایان هم تصدیق میکنند که مسئله شهریه ها و اتخاذ اصل صحیحی بجهت اینها کار خیلی مشکلی است

خوبی دقت نظر لازم دارد که همه جهات در نظر بگیرند و به بینند آنچه بامقتضیات مملکت داری موافقت دارد تصویب و هر کدام موافقت ندارد رد نمایند و البته این ترتیب هم وقت طولانی لازم دارد و چون از ابتداء اهم کمیسیون داخل در امر اشخاص شده اند بکم مدتی وقت کمیسیون بیهوده تلف شده و چون براه رفته اند زحماتشان بی نتیجه ماند اگر مدار ما بحتاج مملکت داری و مقتضیات مملکت داری را در نظر بگیرند خواهند دید همان دولتی که در زمان قنرت این شهریه ها را برقرار کرده اند چه بسا صحیح و بجا بوده است

رئیس - آقای سید الملک موافقت؟

سید الملک - خیر بنده مخالفم

رئیس - آقای محقق العلماء موافقت یا مخالف

محقق الملماہ - بنده در زمینہ موافقت مرض دارم یعنی بقول آقای آفاسیدیمعقب قائل به تسخیر نیستم .
 رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب موافقت ؟
 حاج میرزا عبد الوهاب - خیر مخالفم .
 رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله قطور ؟
 حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم رئیس - بفرمائید
 حاج شیخ اسدالله - بنده خودم قبلا تصدیق می کنم که کمسیون بودجه نه اینکه نتوانست بلکه نتوانسته است در این باب یک اصل ثابتی که موافق قانون باشد اتخاذ نماید و این پیشنهائی هم که پس از دوسه ماه مذاکره و مشاوره بمجلس تقدیم داشته از راه الهام بوده و غیر از این طریق بمنظرش نیاید قطور ؟
 مثلا هر قسمی از اقسام را که آقایان بجهت حل این مسئله در نظر بگیرند کمسیون بودجه در نظر گرفته ولی پس از مذاقه دید باز در موقع عمل بمعضورانی بر میخورد اینک حضرت والا شاهزاده سلیمان میرزا میفرمایند این بودجه نیست تصدیق میکنم ولی از آن طرف هم باید دید کمسیون میتواند مسئله شهریه ها را که بمجلس پیشنهاد شده و مدتی هم دو کمسیون معارض مذاکره بود مسکوت عنه بگذارند تا وقتی که تمام بودجه های جمع و خرج بجز از مجلس بگذرد اگر چه شاهزاده نصرت الدوله فرمودند اعتباری که برای تهیه بودجه از طرف مجلس تصویب شده کافی است ولی اینطور نیست و باید بودجه ها بجز از مجلس بگذرد اما اگر کمسیون این مسئله یعنی شهریه ها را بلا تکلیف می گذاشت تا وقتی که بودجه ها جمع و خرج بمجلس بیاید دچار مشکلاتی می شد و یک اشخاص که حقیقتا محل ترحم و مرعات و در میان این شهریه بگیرها هستند شاید بواسطه نرسیدن حقوق بانها تلف میشدند لذا کمسیون بودجه مجبور بود نظریات خود را راجع به آنها بمجلس پیشنهاد کند ولی مجلس میتواند نظریه کمسیون را قبول و یا رد کند بگوید تمام این شهریه های بماند تا بودجه های جزه از مجلس بگذرد بنده حالا داخل آن موضوع نمیشوم حقوقی را که کمسیون بودجه در نظر گرفت و ممکن بود در اطراف آن تصمیماتی اتخاذ نماید چه بود ؟ یکی مستری هائی بود که در دوره فترت تبدیل بشهریه شده تومان و تومان می گرفته اند و یک مستریائی است که مخلوط با شهریه یعنی مستریائی داشته اند که تومانی ه قران دریافت میداشته اند تبدیل بشهریه نموده و مقداری هم شهریه در حق آنها برقرار شد یک قسمت هم شهریه هائی است که بدون

ندارند این جهت کمسیون مجبور شد در ثانی وارد مذاکره شود و بالاخره راه حلی که بمنظرش رسید این بود اگر چه بنده ابتدا با این راه حل موافق نبودم بمنظر بنده اینطور پیشنهاد نموده بودم که تمام این شهریه ها سه قسمت شود و فرق گذاشته شود بین شهریه هائیکه از بابت مستوری داده میشود و شهریه هائیکه مرکب است از مستوری و غیر مستوری و بالاخره شهریه هائی که از اصل مالیات تصویب نامه صادر شده و پیشنهاد کردم مستری هائی که تبدیل بشهریه شده بحسب رضایت صاحب مستوری یا تومانی دو قران کسر شود و بطور شهریه داده شود و با این که همان ترتیب قانون وظائف مستوری بگیرد و راجع بشهریه هائیکه مرکب از شهریه و مستوری بود پیشنهاد کردم تومانی سه قران کسر شود و راجع بان شهریه هائی که از اصل مالیات پرداخته می شد پیشنهاد کردم تومانی چهار قران کسر شود این بود نظریات بنده که پیشنهاد بکمسیون خوب است یک عطف توجهی بفرمایند بودجه کرد ولی کمسیون بودجه راجع باین پیشنهاد بنده معضورانی بمنظرشان آمد و تصویب نکنند در هر صورت بنده بعد از آن پیشنهاد این پیشنهاد بمنظرم بهتر آمد که تا پنج تومانی را تمام بدهند و مبینم که در مجلس باین قسمت مخالفی نیست از ۵۰ تومان بیلا را بنده عقیده ام این است که موقتا تومانی سه قران کسر شود و بقیه پرداخته شود و آن قسمتی که مستوری بوده و شهریه شده بر حسب رضایت صاحب مستوری باشد میل دارد بهمین کیفیت شهریه بگیرد میل دارد بر- گردد بحالت مستوری و تصدیق می فرمایند که این یک اصلی نیست که بشود از روی آن همیشه رفتار نمود این است که بنده معتقدم اگر آقایان تصویب نمایند این ترتیب موقتی باشد تا پس از آن مجلس در حل قضیه مشروطا وارد شود و راه حلی نسبت به تمام شهریه ها و مستری های پیشنهاد بکنند والا این مطلب از قوه کمسیون بودجه نتایج خارج است و کتابچه هم طبع شده و با آقایان داده شده برای این بود که هر یک از آقایان نمایندگان بکتابچه مراجعه و راه حلی که برای این قضایا بمنظرشان می رسید پیشنهاد بکمسیون بودجه نمایند .
 متأسفانه از طرف هیچ از آقایان پیشنهادی بکمسیون بودجه نیامد ولی از طرف یکی از آقایان بفرما کمسیون ما یک پیشنهادی آمد ولی در هر صورت بکمسیون بودجه پیشنهادی نمودند که شاید یک کمک فکری با کمسیون بودجه شده باشد حالا این نظریه در مجلس مطرح شده و هر یک از

بنده معتقدم خود این اشخاص پربشان میل دارند باشخاصی که بد رستی و راستی خدمت برای مملکت نمودند حقوق داده شود تا مستخدمین دیگر تشویق شوند ولی بنده می بینم یک عده اشخاصی شهریه داده میشود بکوت موقعت مملکت اقتضا میکرد بآن شهریه بدهند ولی حال آن موقعت از بین رفته متلاذ جمله عماد الملک است اول بنده بانه بعد او مخالفم و سندن محکومیت او در کجای این مملکت دیده شده که تبعیدش کرده اند و حال آنکه مطابق قانون هیچکس را نمی شود تبعید نموده مگر بمجاز قانونی حال اگر بنده بخوام داخل این قضیه شوم خیلی طول خواهد کشید این هست که مختصراً عرض میکنم حال که تبعید شده (در هر صورت بنده سبب آن را نمیدانم و سندن محکومیتش بطوریکه بعضی از آقایان موافقین درین اینک موافق بودند مغالفت نمودند و بعضی که مخالف بودند موافقت نمودند از جمله آقای گروسکی که مخالف بودند موافقت نمودند از جمله آقایان گروسکی که مخالف بودند موافقت نمودند گمان می کنم ملاحظه فرموده اند که این بول از چه مصلی باید داده شود خوب است یک عطف توجهی بفرمایند بمردمانی که در کلبه های خراب با یک عائله های پریشانی منزل کرده اند و بیند که این بول را باید آن اشخاص بدهند این اشخاص که در تابستان از شدت گرما و در زمستان از شدت سرما جان می دهند این بول را برای چه می دهند این بول ها را برای مصارف معین می دهند یک قسمت را برای قوای تامینیه می دهند که بدبختانه فاقد این قوا هستند یعنی آن بد بخت رحمت اگر دو بزم برای معیشت خودش دارد آن را هم می برند و کسی بدادش نمی رسد .
 یک قسمتی از این بولها را برای مصارف معارف مملکت می دهد یعنی باندازه که طفلش به تواند قران بخواند یا بگوید دو دوتا چهارتا می شود متأسفانه از این نعمت هم محروم است .
 یک قسمتی از این بول را هم برای نظمی می دهد .
 ولی باز هم متأسفانه می بینم که فائده نظمی هم می باشند و برای یک امر جزئی شش نفر کشته می شود .
 یک قسمتی از این بول را برای بلدها می دهد این را هم بدبختانه فاقد است میدان توپخانه که مرکز شهر با بخت است از کاروانسرای های راه یزد خراب تر است .
 یک قسمتی از این بولها را هم برای این می دهند که عده مستخدم داشته باشند و خدمت خودش را بکنند و آن هیئت دولت است .
 یک قسمتی از این بولها را بامی دهند که نظارت داشته باشم بول هائیکه میدهند بهواتج از مصرف شود نه اینک بصرف عیش و شهوات نفسانی برسد درین حال

رفته باشد و در ده فقره اش راه صواب را بیود بنابراین هم میشود فقیر داده می بخادم هم میشود داد بختان هم میشود داد پس آنچه دائر مدار مملکت داری و احتیاج مملکت است همین است
رئیس - قدری از حدود توضیح خارج شدید
حاج شیخ محمد حسن گروسکی هنر می خواهم
رئیس - آقایان مذاکرات را کافی می دانند ؟
جمعی گفتند کافی است و بعضی گفتند کافی نیست
رئیس - رأی می گیریم بکفایت مذاکرات آقایان بیکه مذاکرات در کلیات کافی میدانند قیام بفرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - اکثریت است چند فقره پیشنهاد رسیده است قرائت میشود بعد از مذاکره باید در قابل توجه بودن آنها رأی بگیریم
 پیشنهاد اول قرائت میشود (آقای منتصر الملک بضمون ذیل قرائت نمودند)
 مقام منبع ریاست محترم مجلس شورای ملی نظر باینکه هر چه زودتر باید یک تصمیم عملی عادلانه بدون هیچ نوع نظریه خصوصی یا مغالطی اتخاذ شود و نظر باینکه مطرح نمودن بیکه یگان صاحبان شهریه در مجلس سبب طول مذاکرات و اتلاف وقت است ما امضاء کنندگان مواد ذیل را بمجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم بموجوب ماده اول - شهریه هائیکه بموجب رأی مخصوص مجلس شورای ملی برقرار شده است که کافی السابق برقرار و از قرار شده است که تومانی باید پرداخت شود ماده دوم - کلبه شهریه ها و مغارج تحصیلی که از محل مستریات برقرار شده است باید مطابق ماده دوم قانون ۱۶ جواری ۱۳۰۱ هزار و سیصد و یک معمول شود ماده سوم - شهریه هائیکه از محل مستریات بر قرار و اصل آن مستوری در مجلس قوی ذیل ۱۳۲۵ یاد هیئت مدیره است و کوی غنی آنوقت بقرار بهدیم و باغشاه ندیم بهاسست که نظر بمقتضیات مملکتی باید خائنین راهم مطیع و منقاد کرد و این کار گاهی بمجازات می شود گاهی بانعام و جایزه و فقر هم مننون و متشکر است که خللی در انتظامات مملکتی پیدا نشود و راضی است برود یک بز خوردا بفروشد و راحت باشد این اظهارات اظهارات شخصی است و اگر چه جسارت است ولی می خواهم عرض کنم که آقایان و کلاهم نمایندند ما بختاج مملکت چیست آن دولتی که شاغل این عمل است میدانند و این نقص برای آقایان و کلاهم نیست پس دولت اگر در چهار فقره بخطا

بود چه حاضر شوند راجع باین مسئله تبادل افکار نموده قرار قاطعی بدهند و نتیجه او بمجلس آید که هر طور آن کمسیون رأی داده همانطور بگذرد . ناظم دفتر رئیس - اینها پیشنهادهائی بود که در سابق طبع و توزیع شده بود ولی چند فقره پیشنهاد تازه رسیده که هنوز طبع و توزیع نشده بود قرائت میشود (آقای منتصر الملک پیشنهادات مزبوره را بضمون ذیل قرائت نمودند)
 مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکته راجع به پرداخت شهریه ها ما امضاء کنندگان مواد ذیل را پیشنهاد میکنم
 ۱- کلبه شهریه ها از یک تومانی الی ۵۰ تومانی اول آن تمام و از ۵۰ تومانی بعد از قرار تومانی ۵۰ قران برقرار و پرداخت خواهد شد
 ۲- میزان تادیبه شهریه از ۵۰۰ تومانی تجاوز نخواهد کرد
 ۳- مستریاتی که شهریه شده مشمول دو ماده فوق است مگر اینک صاحبان آنها راجع به مستریات را تقاضا نمایند
 ۴- شهریه هائی که بموجب رأی مخصوص مجلس برقرار شده مشمول مواد فوق نخواهد بود
 ۵- نسبت باقلام مقطوعه در کمسیون بودجه تجدید نظر بعمل آمده هر چه تصویب شد مشمول مواد فوق خواهد بود
 ۶- راجع بشهریه هائی که باسم ورته است اجرای مواد فوق نسبت بسهمی که بهر یک نفر از وراث میرسد محسوب خواهد شد
 ۷- مدت اعتبار این تصویب تا آخر برج هوت هذه السنه ایتیل خواهد بود
 ۸- وزیر مالیه امور اجرای مواد فوق خواهد بود
منتصر الملک - امضاء کنندگان ۲۰ نفرند
 مواد ذیل را برض مجلس شورای ملی میرساند
 ماده اول - شهریه های مصوبه بمجلس شورای ملی و حقوقی که بر طبق قانون وظایف مقرر شده است موافق معمول سنوات گذشته پرداخته شود
 ماده دوم - کلبه شهریه های مقررده دوره فترت ملغی است
 ماده سوم - شهریه های پیشنهادی دولت بقیه از آنچه مشمول ماده اول است تا ۵۰ تومانی تمام پرداخته شود
 ماده چهارم - کلیه شهریه هائی که از ۵۰ تومانی بیلا است پس از وضع ۵۰ تومانی اول از مازاد آن تومانی چهار قران کسرو بقیه پرداخته شود

این است که بنده می گویم این ارتزاق باید از مجرای قانونی باشد بنده موافق هستم مخارجی را که از برای خرج تحصیل داده شده است منظور شد آنها یکسکه ورته مستخدمین مقتولان البته دولت باید بآنها کمک کند و نیز بنده موافقم برای اشخاصی که فقیر هستند حسن سابقه دارند طرق قانونی حقوق بر فراز شود ولی عقیده ام این است که تمام آنچه را که در دوره فترت شهریه مقرر شده است و لوی اینکه مستحق هم داده شده است چون از غیر مجرای قانون بوده است صحیح نیست و باید لغو شود و بعد ما رعایت اطراف کار از طرف دولت بمجلس پیشنهاد شود و اول کسیکه بطیب خاطر رأی بدهد بنده خواهم بود

رئیس - آقای کازرونی مخالفتید ؟
کازرونی - عرضی ندارم
رئیس - آقای نظام الدوله (اجازه)

نظام الدوله چون پیشنهاد بنده در همین جملاتی که پیشنهاد شده منظور شده لهذا عرضی ندارم
رئیس - با این ماده اول پیشنهاد کمیسیون موافقت یا مخالف نظام الدوله - موافقم
رئیس - بفرمائید

نظام الدوله - هر يك از آقایان شرحی درباره شهریه و مستمری بيك عنوانی اظهار می کند گاهی از اوقات فقر مملکت را اظهار می کند و گاهی متولین را معرض حمله قرار می دهند ولی بنده با همه این حرفها اساساً مخالفم برای اینکه می گویم حق است باید بودجه مملکت تبدیل شود ولی باید جلو گیری از تبدیلات بشود نه از این راه آنچه که گفته میشود این مردم بیکه دارای شهریه هستند بمقبله بنده محتاجیشان قلبه دارند چراغیا حالا اگر يك چند نفر اشخاص برجسته در این مملکت مستغنی باشند که حقیقتاً نه دولت و نه ملت مایل نباشند دیناری بآنها داده شود آنها را باید مستثنی کرد نه اینکه این چند نفر را در نظر آورد و تمام شهریه ها را قطع نمود و پیشنهادی که آقای حاج نصیر السلطنه کرده اند با این نظریاتی که امروز در مجلس گرفته شده در هر حال مطابق صرفه و صلاح است و بنده موافقم

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - خوب است يك دفعه دیگر هم پیشنهاد را بخوانند چون پیشنهاد دولت در نظر من نیست (مجدداً قرائت شد)

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله موافقتید ؟
حاج شیخ اسدالله - خیر مخالفم

رئیس - بفرمائید
حاج شیخ اسدالله - قسمت عمده این شهریه ها مستمریاتی است که تبدیل بشهریه شده بهمان قسمی که بعضی از آقایان فرمودند اگر تمام اقلام این شهریه ها که مستمری بوده و تبدیل بشهریه شده است بواسطه نظریات خصوصی نبوده بنده عرضی نداشتم ولی جهت ندارد و مستمری هائیکه در دوره فترت تبدیل بشهریه شده آنها را تومانی بیکتومان تصویب کنیم این است که آن پیشنهاد سابق را که شده بود بنده انطباق و اصلاح می دانم که از بین مستمری ها که قسمت عمده شهریه ها را تشکیل می دهد از آنها هم تومانی سه قران یا چهار قران مثل شهریه ها کسر شود آنوقت بسته است بر رضایت صاحب مستمری میخواهد مستمری بگیرد

مخبر - بنده تصور میکنم يك قدری اشتباه شده خوب است اول مطلب را روشن کنیم که اگر اختلافی هست رفع شود اولاً شاهزاده محمد هاشم میرزا ایرادی کردند و بنده جواب دادم حالاً هم مقصود حضرت والا کاملاً در اینجا انجام می گیرد برای اینکه ماده اول هیچ راجع بشهریه های بر قراری در ایام فترت یعنی از اصل مالیات نیست بلکه مقصود شهریه هائی است که بموجب تصویب مجلس برقرار شده و در دوره فترت از مستمری بشهریه تبدیل شده با مستمریاتی است که صاحبان آنها فوت کرده اند و در مورد آن قانون وظایف حتمی الاجرا شده و بر طبق قانون وظایف پورته رسیده حالا تصمیمی که در ماده اول اتخاذ شده این است که این قسم شهریه ها باقی و برقرار باشد آقای تدین در ضمن مذاکراتی که فرمودند مخالف بودند با تبعیض که چرا یکمده از مستمری ها تبدیل بشهریه شده و ما باقی بحال سابق خود باقی مانده البته خودشان در نظر دارند که در کمیسیون بودجه بنده با ایشان و شاهزاده محمد هاشم میرزا موافق بودیم و هر سه در اقلیت واقع شدیم ما پیشنهاد کردیم شهریه هائی که سابق مستمری بوده بر گردد به مستمری و آقایان بر ما غلبه کردند و گفتند مستمری هائی که شهریه شده همانطور بحال فعلی خود بماند بنده هم در آن موقع قانع شدم ولی چیزی که بنده را وا داشته است توضیح عرض کنم این است که در ماده چهارم یا پنجم این پیشنهاد ماقائل شده ایم آنچه مستمری شهریه شده است مادام الحیوات بمصاحب شهریه داده شود و قانون وظایف در باره او مجری بود و حالا اشخاصی که مستمری خود را تبدیل بشهریه کرده اند اگر خود آنها راضی هستند که قانون وظایف در باره آنها مجری نشود البته این بفتح دولت

خواهد بود ولی بطوری که در راپورت اول کمیسیون بودجه تصریح کرده بودیم ممکن بود مستمری هائی که شهریه شده اند مجدداً بر گردند بمستمری اما در این پیشنهاد فعلی این مطلب قید نشده و حالاً اگر آن ها بخواهند این کار را بکنند و تقاضا کنند نمی دانم دولت در این باب مخالفتی باین نظریه خواهد کرد یا خیر یا دولت بآن ها خواهد گفت مطابق کتابچه حتماً می خواهم بشما شهریه بدهم در هر صورت ماده اول راجع بشهریه های بر قراری از اصل مستمریات است اما راجع باستدلالی که آقای تدین و آقای کازرونی ذکر کردند همه ما باهم موافقت کردیم و در ضمن شور در کلیات که مذاکره می شد شاهزاده سلیمان میرزا مفصل تر و مشروح تر این مسئله را ذکر کردند و بنده خودم هم با ایشان موافقت کردیم و در همین پیشنهادم يك ماده هست که این فکر و عقیده ما را بعمل آورده باشد و صریحاً نوشته شده که شهریه های بر قراری در ایام فترت ملغی است آقای تدین امروز و شاهزاده سلیمان میرزا امروز فرمودند که اگر دولت شهریه هائی را صلاح می داند ثانیاً پیشنهاد کند تمام اختلاف در این جا است چنانچه آن روز عرض کردم امروز هم تکرار می کنم این مذاکراتی که مامی کنیم بر روی پیشنهاد جدید دولت است نه بر روی شهریه هائی بر قراری ایام فترت دولت يك شهریه هائی بموجب يك صورتی به مجلس تقدیم کرده منتهی ما يك حکم کلی راجع بآنها پیشنهاد کرده ایم و نخواستیم این داخل اشخاص بشویم معایب این مسئله را هم سابقاً عرض کرده ام اغلب آقایان هم علی الخصوص آقایانی که در کمیسیون بوده اند این مطلب را تصدیق می نمایند در این پیشنهاد هم که حال مطرح است يك حکم کلی اتخاذ شده که تا پنجاه تومان از نقطه نظر آنکه صاحبان آنها احتیاج دارند و مستخدم چیزی کسر نشود و از پنجاه تومان بیالا تومانی چهار قران و بعقیده بعضی ها پنج قران کسر شود بملاوه قید شده است که هیچ نوع شهریه از یانصد تومان تجاوز ننماید ولو اینکه بعد از کسر کردن تومانی چهار یا پنج قران از یانصد تومان زیادتر بشود بنابراین دو قضیه در باره عمده معدودی که آقایان در نظر دارند مجری خواهد شد یکی آنکه از پنجاه تومان بیالا را یا نصف کنند یا تومانی چهار قران کسر کنند و اگر از یانصد تومان زیادتر شد مازاد یانصد تومان را هم بآنها نخواهند داد پس این پیشنهادی که ترتیب داده شده و حالاً مطرح مذاکره است و با توافق نظر اغلب آقایان نوشته شده برای آن وجه حلی هست که در جلسه گذشته عرض کردم والا اگر بخواهیم هر کدام نظر خودمان را تعقیب کنیم و موافقت با نظریات دیگران

بکنم تصدیق می فرمائید که ما در اینجا نشستیم داریم نمود نظریه ها را و نمود دلیل مخالف خواهیم بود و هر کدام هم دلیل خودمان را افوی دلیل و باقضا ترین دلایل و مدارک می دانیم پس برای خانم دامن باین مسئله اختلافات جزئی قابل بحث و مذاکره نیست این است که از آقایان استعدا می کنیم يك طوری بفرمائید که این غائله دفع شود زیرا تمام آقایان و کلبه مردم مصروف این قضیه است و دولت هم بيك زحماتی دچار است و چون تکلیفی معین نشده اگر آقایان همه شهریه هارا بالاتفاق قطع بکنند تصور می کنم دولت هم راحت میشود و مردم هم راحت میشوند الیاس احدی را راحتین ولی بالاتفاق گذاشتن آنها خوب نیست و اگر بخواهم به تفکیک فائل شوم - م و دولت مجدداً پیشنهاد کند به آنها می که مستحقند داده شود باز اسباب تطویل و موجب زحمت است

رئیس - در ماده اول مذاکرات کافی است ؟

(عمده ای گفتند کافی است و بعضی اظهار نمودند کافی نیست)

رئیس - رأی می گیریم آقایان که در ماده اول مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمائید

(همه قلیلی قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی نیست گمان می کنم جلسه را ختم کنیم بهتر است

حائری زاده - باید پیشنهاد برای

جلسه آتی طبع و توزیع شود

رئیس - جلسه آتی روز پنجشنبه ما

ساعت ونیم قبل از ظهر

آقا سید یعقوب - پنجشنبه

روز هره

رئیس - چه می فرمائید

آقا سید یعقوب - عرض کردم

پنجشنبه روز هره است و مردم می روند حضرت

عبدالمعظم علیه السلام خوب است روز دیگر

را معین بفرمائید

رئیس - روز یکشنبه هم چنین

مشروطیت است اگر مخالفی نباشد فردا که

چهارشنبه است جلسه بشود که تکلیف این

شهریه ها معلوم شود

(جمعی تصدیق نمودند)

مجلس یکساعت بعد از ظهر ختم شد

مؤتمن الملك

جلسه ۱۲۲

صورت مشروح مجلس یوم چهارشنبه

دهم اسد ۱۳۰۱ مطابق هشتم ذی

حجه العرام سنه ۱۳۴۰

مجلس سه ساعت قبل از ظهر برپاست

آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

صورت مجلس یوم سه شنبه نهم

اسد را آقای امیر ناصر